

Posudek bakalářské práce

Táňa Mohelníková: Humoristická próza na území Těšínského Slezska psaná v těšínském nářečí v období druhé poloviny 20. století (FF UK, Praha 2015)

Bakalářská práce Táňi Mohelníkové je výsledkem autorčina zájmu o region a kulturu Těšínského Slezska. Z možných literárních témat si ke zpracování zvolila humoristickou prózu na pozadí poválečného vývoje až do dnešní doby. Druhým kritériem se pak stalo kritérium jazykové, neboť autorku práce zajímá tvorba psaná v těšínském nářečí. Tato poměrně specifická skupina textů tak i díky tomu originálně reflektuje specifika daného regionu, ale například i vztah k lidovému folkloru apod.

Bakalářská práce Táňi Mohelníkové byla už v průběhu svého vzniku koncipována promyšleně a poté poctivě realizována, autorka prokázala schopnost selekce relevantní literatury, práce s ní, ale i samostatného formulování závěrů na základě prostudované (primární i sekundární) literatury.

Práce je rozdělena do šesti kapitol, které jsou doplněny seznamem použité literatury. Úvodní část práce je zaměřena teoreticky a nastiňuje jednak literární vývoj Těšínského Slezska ve 20. století (autorka nás přitom při snaze o komplexní uchopení tématu zavádí stručně i do období jeho první poloviny), jednak představuje nejvýznamnější autory humoristické prózy tohoto regionu a vstupně charakterizuje jejich tvorbu. Součástí 3. kapitoly je i teoretické vymezení pojmů humoreska, humor, komika, satira apod. Autorka práce dokáže s těmito pojmy jednak účelně pracovat, a jednak je aplikovat na konkrétní příklady a texty (zčásti již v této teoretické kapitole, což napomáhá srozumitelnosti textu a napovídá, že autorka se v daném tématu orientuje). Píše-li o specifických tzv. těšínských humoreskách, dokáže tyto teoretické koncepty navíc aplikovat nejen na žánr humoresky jako takový (a odlišit ji tak od žánrů jiných, např. anekdoty), ale v případě literatury Těšínského Slezska i na konkrétní literární tradici tohoto regionu. Následující stručné představení autorů, o jejichž tvorbě autorka pojednává v analytické části práce, je pak vhodným úvodem ke kapitolám věnovaným jednotlivým motivům v těšínské humoristické literatuře.

V této analytické části prokázala autorka schopnost samostatně interpretovat konkrétní texty a následně je komparovat na základně hlavního kritéria, jímž se stalo kritérium motivické (to je posléze doplněno ještě kritériem typu literární postavy). Teoreticky vychází autorka z konceptů Jana Mukařovského a především Daniely Hodrové, všímá si úzkého provázání motivu s literární postavou v některých textech (v případě tzv. mutací motivů) i tzv.

intertextuality motivů. Právě to jí následně umožní srovnat vybrané motivy vyskytující se v tvorbě analyzovaných autorů (A. Wawrosz, P. Kubisz, A. Kupiec, L. Cienciała aj.). Motivy přitom Táňa Mohelníková rozděluje primárně na „reálné“ (práce, smrt, alkoholismus apod.) a „nadpřirozené“ (zjevení, poklady), s tím, že některé z motivů se pohybují na hranici obou zmíněných kategorií (motiv zbojnictví). V konkrétních analýzách a interpretacích si pak všímá např. návaznosti vybraných motivů na lidové prostředí (případně na specifika regionu Těšínského Slezska), momentů, kdy komika hraničí s tragikou (např. motiv stáří, s. 60–61), nebo – zejména v případě tzv. nadpřirozených motivů – velmi zajímavého srovnání s tradicí lidového folkloru (což třeba na příkladu motivu-postavy vodníka umožňuje i srovnání české a polské folklorní tradice). Neztrácí přitom ze zřetele ani žánrové hledisko a analytické kapitoly jsou tak vhodným doplněním předchozího teoretického představení žánru humoresky. Některé z analyzovaných motivů by se jistě daly podrobněji rozvinout (např. obrazy personifikované smrti, s. 54–55), ale v zásadě jsou autorčiny analýzy dostačující. Zejména jsou totiž navzájem provázány a umožňují tak uplatnění komparativního hlediska, čímž autorka práce prokazuje schopnost samostatné práce s danými texty a samostatného vyvozování závěrů, což je třeba (navíc v případě bakalářské práce) ocenit především. Schází snad jen výraznější odvolání se na jiné odborné práce (či existující antologie textů) věnované tomuto tématu, zejména v momentech, kdy se autorka zmiňuje o jistých „kategorizacích“ těšínských humoresek (viz např. s. 57). Existují tedy jiné zažité „kategorizace“ textů (či motivů v nich se vyskytujících), s nimiž autorka pracuje?

Bakalářská práce Táni Mohelníkové je připravena velmi poctivě. K tomu přispívá i překlad citovaných úryvků z těšínského nářečí do češtiny, ačkoli ke zvolené překladatelské strategii lze mít výhrady. Svoji funkci však tyto překlady v práci plní a pro dané účely postačují. Autorka zpracovala zvolené téma výstižně, uceleně a v přiměřeném rozsahu. Pouze po formální stránce se v práci najdou drobné nedostatky (umístění indexů odkazujících na poznámky pod čarou, uvádění citací v uvozovkách i kurzívou současně, ojedinělé překlady apod.). Orientaci v textu místy stěžuje fakt, že autorka obvykle cituje pouze názvy jednotlivých povídek a neuvádí u nich jména jejich autorů (tuto informaci pak lze nalézt až v poznámce pod čarou).

Bakalářskou práci Táni Mohelníkové však považuji za velmi zdařilou a jednoznačně ji proto doporučuji k obhajobě. Klasifikaci navrhuji „výborně“.

Mgr. Michala Benešová, Ph.D.
(vedoucí práce)